

TÜRKİYE'DE MAĞDUR ÇOCUKLAR

Bilgi Notu-1: Genel Bakış

Yazan: Didem Şalgam, MSc

Katkılar: Prof. Dr. Münevver Bertan, Gülgün Müftü, MA, Adem Arkadaş-
Thibert, MSc MA

Contents

Tablo Listesi	2
Grafik Listesi	2
1. Giriş	3
2. İstatistiklerle Türkiye’de Mağdur Çocuk	4
2.1. Bölge ve illere göre mağdur çocuk sayıları	5
2.2. Yaşlarına göre mağdur çocuk sayıları	8
2.3. Çocukların mağduriyetine neden olan suç türleri.....	9
Kaynakça	12

Tablo Listesi

Tablo 1: İller Bazında Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuk Sayısı (2010-2014)	6
Tablo 2: Mağduriyete Neden olan Suç Türüne Göre Mağdur Olarak Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuk Sayısı, 2014	10

Grafik Listesi

Grafik 1: Güvenlik Birimine Mağdur Olarak Gelen veya Getirilen Çocuk Sayısı (2010-2014)	4
Grafik 2: Güvenlik Birimine Mağdur Olarak Gelen veya Getirilen Çocukların Cinsiyet Dağılımı (2010-2014)	5
Grafik 3: İBBS-1 Düzeyinde Güvenlik Birimine Mağdur Olarak Gelen veya Getirilen Çocuk Sayısı (2010-2014)	5
Grafik 4: Yaş gruplarına Göre Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Mağdur Çocuk Sayısı (2010-2014) ...	9

1. Giriş

Türkiye'nin de taraf olduğu Çocuk Haklarına dair Sözleşme'nin birinci maddesinde Sözleşme'nin amaçları açısından çocuk 18 yaşını doldurmamış birey olarak tanımlanmaktadır.

Türkiye'de çocuk tanımındaki yaş sınırlamasına ilişkin olarak, Türkiye İstatistik Kurumu (TUİK) gibi bazı yerlerde, özellikle çocuklarla ilgili istatistiklerin tutumunda, 18 yaşını henüz doldurmamış olanlar çocuk kategorisine alınmamaktadır. Bu durum çocuklarla ilgili doğru rakamlara ulaşılmasında sorun oluşturmaktadır.

Uluslararası Çocuk Merkezi (UÇM/ICC), uluslararası sözleşmelerce ve Çocuk Koruma Kanunu'nca da kabul edildiği gibi bireyin "18 yaşını doldurmadan önce ergin olsa bile" (Çocuk Koruma Kanunu, 2005) çocuk sayılmaya devam edilmesi ve bunu her alanda bu şekilde uygulanması gerektiğini kabul etmektedir. Türk Medeni Kanunu'nun 11. Maddesinde on sekiz yaşının doldurulmasıyla erginliğin (reşit) başlayacağı ve evlenmenin kişiyi ergin kılacağı ifade edilmektedir. Aynı Kanununun 12. Maddesinde ise, "*on beş yaşını dolduran küçük, kendi isteği ve velisinin rızasıyla mahkemece ergin kılınabilir*" ifadesi yer almaktadır (Türk Medeni Kanunu, 2001).

Yasaların bir kişi veya grup tarafından ihlal edilmesi sonucunda zarar gören birey mağdur olarak tanımlanır (Mağdur Hakları Daire Başkanlığı, 2015) ve bu bireyin on sekiz yaş altında olması durumunda mağdur çocuk kavramı kullanılır. Mağdur kavramı bireyi zayıf, pasif ve çaresiz olarak nitelendirdiğinden özellikle feminist bakış açısından eleştirilmektedir (Kelly, Burton, & Regan, 1996). Feminist literatürde farklı biçimlerde şiddete maruz kalan, hakları ihlal edilen ve sonucunda zarar gören kadın ve çocukların aslında pasif bireyler olmadıklarını aksine hayatta kalmayı başarmış, özneliği ve kendini temsil yetkisi (agency) olan bireyler olduklarını vurgulamak için mağdur kelimesi yerine *hayatta kalan* anlamına gelen *survivor* kavramı benimsenmektedir. Hayatta kalan kavramı, ayrıca yaşamı tehdit eden travmatik olaya rağmen, bireyin hayatının devam ettiğini ve umudun varlığını işaret eder. Ancak, hayatta kalan kavramının Türkiye'de henüz yaygınlaşmamış olması ve kamu ve sivil toplum kuruluşları tarafından mağdur kavramının kullanılıyor olması nedeniyle bu Bilgi Notu'nda mağdur kavramını kullanmayı tercih ediyoruz. Mağdur kavramını kullanırken, çocukları pasif, güçsüz, çaresiz ve özneliği olmayan bireyler olarak görmediğimizi belirtmek isteriz.

Kayıp Çocuklar Başta Olmak Üzere Çocukların Mağdur Olduğu Sorunların Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu'nun 2010 yılında sunduğu raporda, istismar mağduru çocuklar, sokakta çalışan/yaşayan çocuklar, çalıştırılan çocuklar, suça sürüklenen çocuklar ve üstün yetenekli çocuklar olmak üzere farklı mağdur olma hallerinin olduğu ifade edilmiştir. Meclis Araştırma Komisyon Raporuna benzer bir şekilde 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu da bir şekilde kanunla ihtilafa düşen çocuğun da mağdur olarak görülmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bu kanuna göre, işlenen bir suç sonucu zarar gören çocuk ve suçu işleyen çocuk da mağdur olarak görülmektedir (Akarca, 2010). Ancak, kanunla ihtilafa düşen çocuk ile suç işlenmesi sonucu zarar görerek mağdur olan çocuğun mağduriyetlerinin farklı olması sebebiyle Çocuk Koruma Kanunu'ndaki bu görüşe eleştirel yaklaşımlar bulunmaktadır.

Uluslararası alanda ise mağdur çocuk, herhangi bir yasanın ihlal edilmesi sonucu zarar gören on sekiz yaşını doldurmamış kişi olarak tanımlanır (UNICEF ve UNODC , 2005).

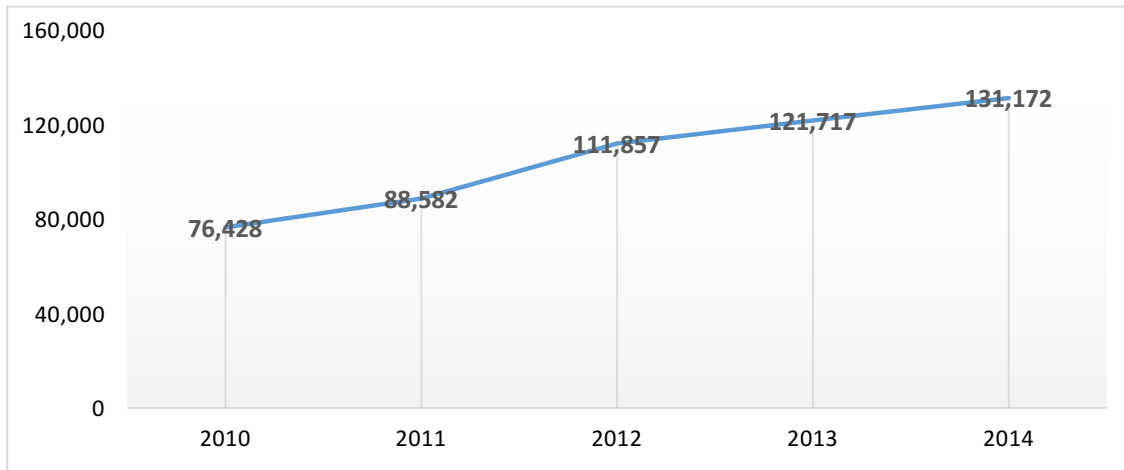
UÇM kanunla ihtilafa düşen çocukların mağdur olma durumları ile işlenen bir suç sonucu zarar gören mağdur olan çocukların, yani suç mağduru çocukların birbirinden ayrılması gerektiğini düşünmektedir, çünkü bu iki grubun farklı ihtiyaçları vardır ve bu ihtiyaçları farklı hizmetler sunulması gerekmektedir.

Dolayısıyla, mağdur çocuk denildiğinde bir kişi veya grup tarafından işlenen suç neticesinde fiziksel, psikolojik, ekonomik veya başka bir şekilde zarar gören on sekiz yaş altı kişi anlaşılmalıdır.

2. İstatistiklerle Türkiye’de Mağdur Çocuk

Resmi rakamlara göre, Türkiye’de 2014 yılsonu itibariyle 22 milyon 838 bin 482 çocuk vardır ve Türkiye’deki çocuk nüfusu toplam nüfusun yaklaşık olarak %29,6sını oluşturmaktadır (TUİK, 2015). 2010-2014 yılları arasında, 529.756 çocuk mağdur olarak güvenlik birimine gelmiş ve/veya getirilmiştir. Her yıl güvenlik birimine mağdur olarak gelen veya getirilen çocuk sayısı artmaktadır.

Grafik 1: Güvenlik Birimine Mağdur Olarak Gelen veya Getirilen Çocuk Sayısı (2010-2014)¹

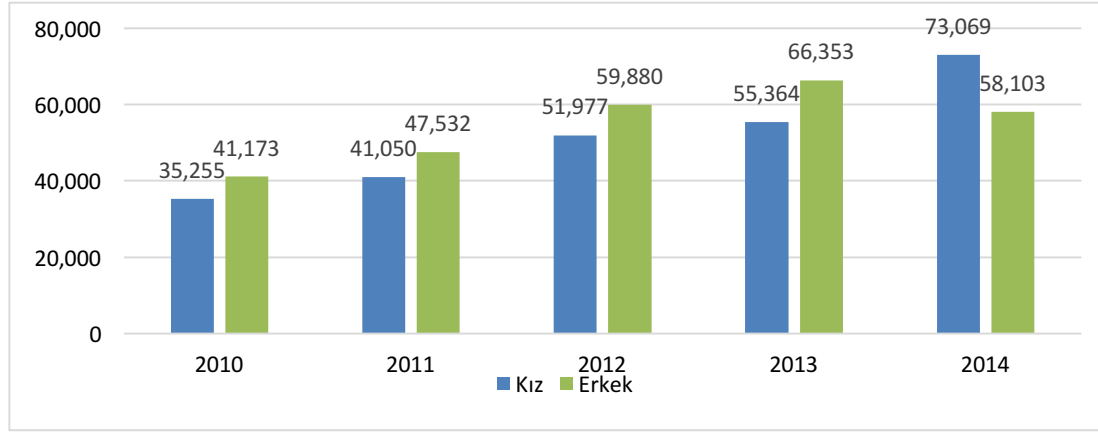

Güvenlik birimine mağdur olarak gelen veya getirilen çocukların sayısı 2010 yılında 76.428 iken 2014 yılına kadar %71,6 artarak 131.172’ye ulaşmıştır.

Güvenlik birimine mağdur olarak gelen veya getirilen çocukların cinsiyet dağılımına bakıldığında, 2010-2014 yılları arasında güvenlik birimine mağdur olarak gelen veya getirilen çocukların 256.715’i kız, 273.041’i de erkek çocuktur.

¹ Aksi belirtilmediği sürece, bu metinde kullanılan tüm tablolar Türkiye İstatistik Kurumu’nun (TUİK) veri tabanından alınan istatistiki verilerle hazırlanmıştır.

Grafik 2: Güvenlik Birimine Mağdur Olarak Gelen veya Getirilen Çocukların Cinsiyet Dağılımı (2010-2014)

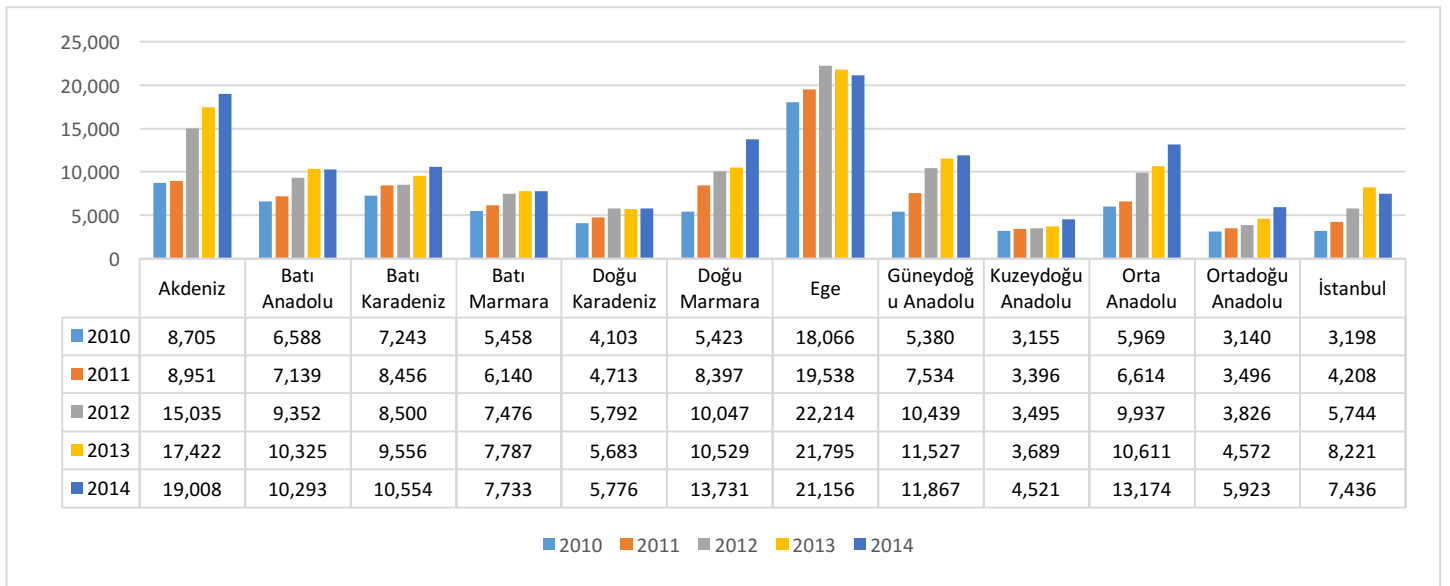

Tablo 2’de de görüldüğü üzere, 2010 yılından 2014 yılına kadar güvenlik birimine gelen veya getirilen erkek çocukların sayısı kız çocukların sayısından daha fazladır. 2014 yılında ise bu durum tersine dönmüş ve güvenlik birimine mağdur olarak gelen veya getirilen kız çocukların sayısı erkek çocukların sayısını geçmiştir. (bkz. Tablo 2). Sadece 2014 yılında, güvenlik birimine mağdur olarak gelen kız çocukların sayısı 73.069, erkek çocukların sayısı ise 58.103’tir.

2.1. Bölge ve illere göre mağdur çocuk sayıları

Türkiye İBBS’nin (İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması) birinci düzeyinde, güvenlik birimine mağdur olarak gelen veya getirilen çocukların sayısı, en yüksek Ege Bölgesi’nde, en düşük ise Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi’ndedir.

Grafik 3: İBBS-1 Düzeyinde Güvenlik Birimine Mağdur Olarak Gelen veya Getirilen Çocuk Sayısı (2010-2014)

Grafik 3'te de görüldüğü üzere, güvenlik birimine mağdur olarak gelen veya getirilen çocuk sayısı her bölgede farklı sayılarda da olsa yıllar içinde artış göstermiştir.

İller bazında bakıldığında ise, son dört yılda, mağdur olarak güvenlik birimine gelen veya getirilen çocuk sayısının en yüksek olduğu illerin başında İzmir, İstanbul, Ankara, Kayseri ve Bursa gelmektedir. Tunceli, Bayburt, Kilis, Hakkâri ve Gümüşhane güvenlik birimine mağdur olarak gelen/getirilen çocuk sayısının en düşük olduğu illerdir (Bkz. Tablo 4, Tablo 5).

Bölgeler veya iller arasındaki sayısal farklılıkların oluşmasında, bazı bölge veya illerde istatistiklerin daha düzenli tutulmasının da etkili olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Dolayısıyla, Ege Bölgesi'nde mağdur olarak güvenlik birimine gelen veya getirilen çocuk sayısının TİBBS1 düzeyindeki diğer bölgelerden daha fazla olması salt bu bölgede daha fazla mağdur çocuk olduğu şeklinde açıklanmamalıdır. Aksine, burada istatistiklerin nasıl tutulduğu, mağdur çocukların güvenlik birimine getirilip getirilmediği gibi faktörler de etkilidir.

Tablo 1: İller Bazında Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuk Sayısı (2010-2014)

İller	2010	2011	2012	2013	2014
İstanbul	3.198	4.208	5.744	8.221	7.436
Tekirdağ	802	1.243	1.150	1.249	1.384
Edirne	408	681	933	813	971
Kırklareli	650	654	849	1.031	950
Balıkesir	3.222	3.178	3.846	3.699	3.470
Çanakkale	376	384	698	995	958
İzmir	7.483	7.637	8.910	8.081	6.823
Aydın	1.667	1.741	2.232	2.490	2.215
Denizli	2.939	2.798	3.110	2.670	3.264
Muğla	786	1.244	1.622	1.528	1.620
Manisa	2.196	2.792	2.581	2.456	2.924
Afyonkarahisar	1.360	1.282	1.677	2.155	2.125
Kütahya	937	1.299	1.128	1.425	1.315
Uşak	698	745	954	990	870
Bursa	2.139	1.891	2.192	3.077	4.709
Eskişehir	214	178	618	580	1.300
Bilecik	166	721	743	706	650
Kocaeli	809	1.239	1.322	1.186	1.508
Sakarya	759	2.310	2.852	2.572	2.979
Düzce	637	1.016	892	1.042	1.221
Bolu	370	657	928	870	975
Yalova	329	385	500	496	389

Ankara	2.862	4.069	4.900	4.778	5.308
Konya	3.132	2.432	4.012	4.306	4.127
Karaman	594	638	440	1.241	858
Antalya	959	1.367	2.101	2.686	2.613
Isparta	1.015	1.256	1.976	1.821	1.978
Burdur	619	710	852	1.018	984
Adana	2.030	980	3.205	4.251	4.533
Mersin	1.690	1.768	2.212	3.358	3.707
Hatay	1.137	1.192	2.139	1.878	2.392
Kahramanmaraş	171	552	1.391	1.204	1.738
Osmaniye	1.084	1.126	1.159	1.206	1.063
Kırkkale	855	552	495	692	895
Aksaray	356	508	842	736	1.366
Niğde	637	1.091	1.138	1.271	1.269
Nevşehir	340	267	692	728	855
Kırşehir	171	308	347	435	414
Kayseri	1.257	1.929	4.517	5.101	5.245
Sivas	1.598	1.075	1.124	729	1.287
Yozgat	755	884	782	919	1.843
Zonguldak	600	829	951	1.038	1.434
Karabük	380	395	483	497	575
Bartın	537	539	478	501	497
Kastamonu	302	473	454	504	566
Çankırı	657	831	793	839	800
Sinop	297	520	647	545	640
Samsun	1.361	1.216	1.082	1.383	1.435
Tokat	522	1.129	1.122	1.581	2.058
Çorum	1.369	1.506	1.399	1.492	1.511
Amasya	1.218	1.018	1.091	1.176	1.038
Trabzon	850	802	1.006	1.032	910
Ordu	1.142	1.854	2.188	2.183	2.134
Giresun	698	758	1.193	1.195	1.189
Rize	1.006	846	796	726	864
Artvin	157	207	309	323	365
Gümüşhane	250	246	300	224	314
Erzurum	1.093	1.189	1.122	950	1.685
Erzincan	514	557	542	651	655

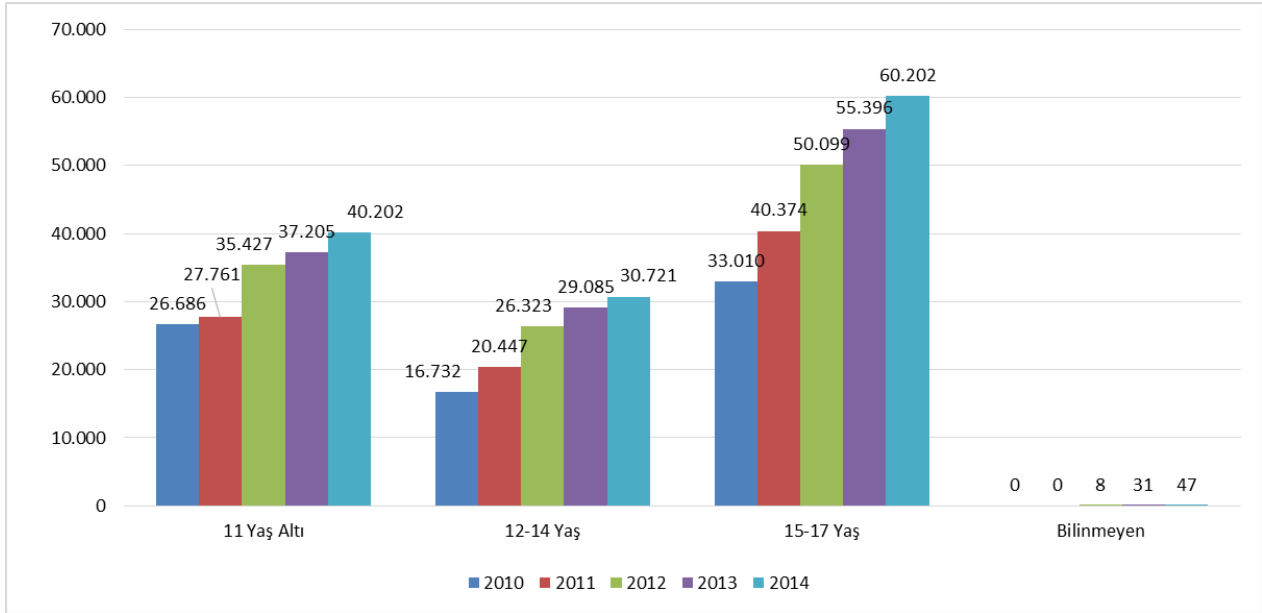

Bayburt	260	281	376	245	276
Ađrı	226	279	307	303	462
Kars	491	354	362	683	630
İđdir	379	520	541	513	487
Ardahan	192	216	245	344	326
Malatya	508	677	1.020	1.325	2.125
Elazıđ	528	432	572	486	705
Bingöl	410	337	189	371	425
Tunceli	66	69	41	52	88
Van	722	459	410	794	885
Muş	201	389	518	678	627
Bitlis	546	932	962	721	755
Hakkari	159	201	114	145	313
Gaziantep	782	1.889	2.561	2.777	953
Adıyaman	820	1.339	1.459	1.332	1.450
Kilis	263	190	231	107	287
Şanlıurfa	162	476	1.570	1.742	2.729
Diyarbakır	1.761	2.044	2.343	2.283	2.760
Mardin	705	823	940	1.017	1.123
Batman	316	313	499	955	1.118
Şırnak	298	86	480	935	879
Siirt	273	374	356	379	568
Toplam	76.428	88.582	111.857	121.717	131.172

2.2. Yaşlarına göre mağdur çocuk sayıları

Güvenlik birimine mağdur olarak gelen veya getirilen çocukların sayıları yaş gruplarına göre farklılık göstermektedir. TUİK, güvenlik birimine gelen veya getirilen çocukların yaş gruplarını 11 yaş altı, 12- 14 yaş arası ve 15-17 yaş arası olmak üzere üç gruba ayırmıştır (TUİK). Dolayısıyla, Tablo 7’de de görüleceği üzere, güvenlik birimine gelen veya getirilen çocuk istatistiklerinin 17-18 yaş arasındaki çocukları kapsamayacak şekilde tutulduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, daha önceden de değinildiği gibi, bu yaş grubuna mensup çocuklarla ilgili istatistiki bilgilere ulaşılamamasına sebep olmaktadır. Ayrıca, diğer birçok alanda olduğu gibi, güvenlik birimine gelen veya getirilen bazı çocukların yaşları bilinmemekte ve bu çocukların sayısı bilinmeyen kategorisinde gösterilmektedir. 17-18 yaş arası çocuklara dair istatistiki veri eksikliği ve bazı çocukların yaşlarının bilinmemesi gibi aksaklıklar, Türkiye’de bu alanda istatistiklerin düzenli tutulmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Grafik 4: Yaş gruplarına Göre Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Mağdur Çocuk Sayısı (2010-2014)

Tablo 7, 2010-2014 yılları arasında güvenlik birimine gelen veya getirilen çocukların yaş gruplarına göre dağılımını göstermektedir. Tabloda da görüldüğü gibi, güvenlik birimine mağdur olarak gelen veya getirilen çocukların yaş dağılımı açısından, en fazla yoğunluk 15-17 yaş arasındadır. Ardından, 11 yaş altı ve 12-14 yaş arası gelmektedir.

Bu tablo, ayrıca, güvenlik birimine mağdur olarak gelen veya getirilen çocuk sayısında son beş yılda düzenli ve ciddi bir artış olduğunu göstermektedir. Bu durumun üç farklı yaş grubu için de geçerliği olduğu görülmektedir.

2.3. Çocukların mağduriyetine neden olan suç türleri

Türkiye’de işlenen çeşitli suçlar neticesinde çocuklar mağdur olmakta ve bu sebeple güvenlik birimine gelmekte ve getirilmektedirler. TÜİK çocukların mağdur olarak güvenlik birimine gelmesine veya getirilmesine neden olan suç türlerini şu şekilde listelemiştir: yaralama, cinsel suçlar, aile düzenine karşı suçlar, hırsızlık, tehdit, kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma, yağma (gasp), hakaret, trafik suçları, bilişim suçları, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak, satmak, satın almak, yangın çıkarmak, genel ahlaka aykırı suçlar, mala zarar verme, sahtecilik, konut dokunulmazlığının ihlali, 6136 Sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanuna muhalefet adliyeye karşı suçlar, cebir, çevreye karşı suçlar, toplumsal olaylar ve 5682 Sayılı Pasaport Kanununa muhalefet. Bunların yanı sıra, bilinmeyen ve diğer kategoriler de bulunmaktadır, ancak mağduriyete neden olan suçlardan hangilerinin diğer kategorisinde yer aldığı belirtilmemiştir (TÜİK). Türkiye’de yaşanan toplumsal olaylar nedeniyle mağdur olan çocuklar konusu Bilgi Notu serisinin üçüncüsü olan “*Toplumsal Olay Mağduru Çocuklar*”da ele alınacaktır.

Resmi istatistiklere göre, 2014 yılında çocukların mağdur olarak güvenlik birimine gelmesine veya getirilmesine neden olan suçların başında yaralama suçu, cinsel suçlar ve aile düzenine karşı suçlar

gelmektedir. 2014 yılında, yaralama suçundan 74.087, cinsel suçlardan 11.095 ve aileye karşı işlenen suçlardan 8.895 çocuk mağdur olarak güvenlik birimine gelmiş veya getirilmiştir.

Tablo 2: Mağduriyete Neden Olan Suç Türüne Göre Mağdur Olarak Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuk Sayısı, 2014

Mağduriyete Neden Olan Suç Türü	Mağdur Çocuk Sayısı
Yaralama	74.087
Cinsel Suçlar	11.095
Aile düzenine karşı suçlar	8.895
Hırsızlık	4.094
Diğer	3.908
Tehdit	3.894
Kişiyi hürriyetinden yoksun kılma	3.794
Yağma (gasp)	1.950
Hakaret	1.125
Trafik suçları	506
Bilişim suçları	195
Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak, satmak, satın almak	173
Yangın çıkarma	167
Genel ahlaka aykırı suçlar	162
Mala zarar verme	160
Sahtecilik	97
Konut dokunulmazlığının ihlali	94
Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanuna muhalefet	85
Adliye karşı suçlar	75
Cebir	39
Çevreye karşı suçlar	36
Toplumsal olaylar	32
5682 Sayılı Pasaport Kanuna Muhalefet	6
Bilinmeyen	4

Tablo 2’de de görüldüğü gibi, yaralama suçu sonucu mağdur olup güvenlik birimine gelen veya getirilen çocuk sayısı ikinci sırada yer alan cinsel suçlar nedeniyle mağdur olan çocuk sayısının 6 katından daha fazladır. Bu sayılar, Türkiye’de çocukların mağduriyetine neden olan suçların başında gelen yaralama suçunun cinsel suçlar kadar önemsenmesi ve önüne geçilmesi açısından da gündelik şiddete karşı alınması gereken önlemlerin konuşulması gerektiğini göstermektedir.

Çevreye karşı işlenen suçlar, toplumsal olaylar ve 5682 sayılı kanuna muhalefet suçları çocukların mağdur olarak güvenlik birimine gelmesine veya getirilmesine neden olan suçların sonunda gelmektedir. 2014 yılında, 32 çocuk toplumsal olaylar nedeniyle mağdur olarak güvenlik birimine gelmiş veya getirilmiştir.

Çocuklara karşı işlenen veya çocuğun mağduriyetine sebep olan suçları çocuğa verdiği zarar bakımından derecelendirmek zor ve bir o kadar kritik bir iştir; ancak bu suçlar arasından, bazıları çeşitli nedenlerle öne çıkmaktadır.

Uluslararası Çocuk Merkezi, çocuğa karşı işlenen suçlar arasında cinsel suçlara özellikle dikkat çekmekte ve bu konunun daha kapsamlı bir biçimde ele alınması gerektiğini düşünmektedir. Bu nedenle, çocuğa karşı işlenen cinsel suçlar "Türkiye'de Cinsel Suç Mağduru Çocuklar" başlıklı Bilgi Notu-2'de irdelenecektir.

Bilgi Notu-3'te ise Toplumsal Olay Mağduru Çocuklar konusu incelenecektir.

Kaynakça

Akarca, M. (2010, Kasım). *Yüksek Yargı Kurumlarının Avrupa Standartları Bakımından Rollerinin Güçlendirilmesi Projesi*. T.C. Yargıtay Başkanlığı:
<http://www.yargitay.gov.tr/abproje/belge/sunum/rt4/Akarca.pdf> adresinden alındı

Çocuk Koruma Kanunu, 5395 Sayılı (Madde 3(1)a 2005).
<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5395.pdf> adresinden alındı

Kelly, L., Burton, S., & Regan, L. (1996). Beyond Victim or Survivor: Sexual Violence, Identity and Feminist Theory and Practice. L. Adkins , & V. Merchant içinde, *Sexualizing the Social* (s. 77-101). Palgrave Macmillan UK.

Mağdur Hakları Daire Başkanlığı. (2015). *Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü Mağdur Hakları Daire Başkanlığı*. Mağdur Kimdir?:
http://www.magdur.adalet.gov.tr/kaynaklar/brosurler/magdur_kimdir.html adresinden alındı

TUİK. (n.d.). MEDAS Merkezi Dağıtım Sistemi. Türkiye. Retrieved Eylül 2015, from MEDAS (Merkezi Dağıtım Sistemi).

Türk Medeni Kanunu (Kanun Numarası: 4721 Aralık 8, 2001).

UNICEF ve UNODC . (2005). *Bilgi Merkezi*. UNICEF : <http://www.unicef.org.tr> adresinden alındı